

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього

II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція

***«СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ»***

29-30 вересня 2023 року

Україна, Мукачево

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього**

**СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ: ТУРИЗМ,
РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ**

**MODERN TRANSFORMATIONS OF THE SERVICE ECONOMY: TOURISM,
RECREATION AND COMMERCIAL SERVICES**

Збірник тез доповідей
II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
29-30 вересня 2023 року

**Україна, Мукачево
2023**

УДК 338.486.1.02-044.922:[338.48-53:338.48-6](043.2)
С91

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 20 жовтня 2023 р.)*

С91

Сучасні трансформації сервісної економіки: туризм, рекреація та комерційні послуги: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачево, 29-30 вересня 2023 р.) / ред. кол.: Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачево: МДУ, 2023. 91 с.

***Відповідальний за випуск:** Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

***Технічний редактор:** Надія КАМПОВ – старший викладач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

Редакційна колегія: Щербан Т.Д. – д. психол.н., професор (*голова*); Гоблик В.В. – д.е.н., професор; Маслиган О.О. – д.е.н., професор; Гоблик-Маркович Н.М. – к.е.н., доц.; Папп В.В.– д.е.н., професор; Медвідь Л.І. – к.е.н., доц.; Кампов Н.С. – ст. викладач.

У збірнику тез за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми сучасної трансформації сервісної економіки. Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні погляди на пошук інноваційних ідей трансформації туризму, рекреації та інших послуг у постіндустріальній економіці; визначення стратегічних пріоритетів розвитку на регіональному та міжнародному рівнях.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

УДК 338.486.1.02-044.922:[338.48-53:338.48-6](043.2)

Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari>

© Мукачівський державний університет, 2023
© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму,
2023

Василь ЧМИГА ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ РОБОЧОЇ СИЛИ В ТУРИЗМІ	70
Світлана МИКУЛАНИНЕЦЬ, Богдан ЖИЛЮК АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЯК КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА ЗАПОБІГАННЯ КРИЗОВИМ СИТУАЦІЯМ	71
Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ, Олександр ВІТВИЦЬКИЙ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ	73
Тетяна ІЛЬТЮ РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ РЕКРЕАЦІЇ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	75
Павло БУШУЄВ НАПРЯМКИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ХІНТЕРЛАНДІВ КЛАСТЕРІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ	77
Отокар КАСИНЕЦЬ ОРГАНІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧИХ ЕКСКУРСІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ФАХІВЦЯ З ТУРИЗМУ	79
Надія КАМПОВ, Отокар КАСИНЕЦЬ, ЕТИЧНІ НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЇВ	80
Олена МАСЛИГАН, Вадим АНТОЛИК, Ганна АНТОЛИК, ПРОПОЗИЦІЇ З АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ	82
Ксенія ХАУСТОВА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ	84
Олександр ДІДОВИЧ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНА СФЕРА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	86
СЕКЦІЯ Психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців у сфері послуг	
Kateryna DZHUNKOVSKA, FORMATION OF SOFT SKILLS OF A SPECIALIST IN THE SERVICE SECTOR	89
Оксана ФЕЄР, Світлана МИКУЛАНИНЕЦЬ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ	90
Оксана ФЕЄР ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ	91

Тетяна ІЛЬТЮ
доктор філософії, старший викладач
кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму
Мукачівський державний університет

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ РЕКРЕАЦІЇ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день брак фінансових ресурсів, відсутність потужних внутрішніх інвесторів, недовіра зовнішніх інвесторів та їх небажання долучатися до розбудови економіки України, відсутність потужних важелів стимулювання розвитку підприємств великого бізнесу, підкреслюють необхідність переорієнтування моделі економічного розвитку України в бік малого та середнього підприємництва.

Підтвердженням даної тези є і аналіз статистичних даних щодо розвитку української економіки. За даними Державної служби статистики України 99,98% юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (ФОП), офіційно зареєстрованих в Україні, відносяться до саме до категорії малого та середнього підприємництва. Відповідно до статистичної інформації Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України в сфері середнього та малого підприємництва здійснюють комерційну діяльність понад 6,9 млн осіб, або близько 82% від усіх зайнятих; сектор забезпечує 65% обсягу реалізації товарів, робіт та послуг та 64% валової доданої вартості [1].

Значний спад у кількісних параметрах розвитку сфери спостерігається у 2014-2017 роках, що підтверджує залежність розвитку підприємництва в Україні від стабільності політичної та економічної ситуації, а також від групи чинників психологічного характеру. Підприємства малого та середнього підприємництва, на відміну від великих підприємств, є більш чутливими до економічних коливань і особливо залежать від динаміки внутрішнього попиту. Тому, дестабілізація політичної та економічної ситуації в країні у 2014 році та глобальна економічна криза призвели до розбалансування ситуації саме у цій частини українського бізнесу. Та значно більший негативний вплив здійснили поширення всесвітньої пандемії та початок у 2022 році війни з росією на території України.

Питома вага суб'єктів малого та середнього підприємництва у формуванні обсягу реалізованої продукції у таких країнах як Естонія та Латвія становили 81,2% та 75,8% відповідно у 2019 році [2]. Така частка є результатом активної державної політики, спрямованої на стимулювання підприємницької активності суб'єктів господарювання. Натомість частка суб'єктів малого та середнього підприємництва у Німеччині була значно меншою – лише 38% від загального обсягу реалізованої продукції. Переважання підприємств великого бізнесу є характерною ознакою розвитку економіки даної країни.

Кількість зайнятих працівників на малих та середніх підприємствах в Україні є найвищою серед аналізованої сукупності країн Європи – 82,2%. Це підтверджує вагомість даного сектору у розвитку економіки країни.

До початку повномасштабної війни в Україні, найбільша кількість малих і середніх підприємств традиційно була зосереджена в м. Києві – 22,5% та 27,3% відповідно, Дніпропетровській – 8,2%, Одеській – 5,3% та 6,9% відповідно, Харківській – 7,2% та 6,7% відповідно, Львівській – 6,0% та 5,6% відповідно, Київській – 5,8% та 5,4% відповідно, областях [3]. А з другої половини 2022 року більшість саме малих та середніх підприємств були релоковані у західні регіони України.

Враховуючи особливості природно-ресурсного потенціалу, економічних та соціальних можливостей кожного з регіонів України, їх відмінності в історичному, етнічному та культурному розвитку, загальнодержавний план соціально-економічних перетворень в країні повинен перетворитися в систему індивідуальних, специфічних планів розвитку кожного з її регіонів. Створивши таку систему науково обґрунтованих, структурованих та узгоджених планів розвитку окремих регіонів країни, з відповідними механізмами регулювання та стимулювання, кожен регіон України зможе не тільки забезпечити власний соціально-економічний розвиток, а й закласти основу для зростання загальнодержавного добробуту.

Саме тому, важливими етапами формування ефективної економічної політики держави на сьогоднішній день є:

- ґрунтовний аналіз природно-ресурсного потенціалу кожного з регіонів країни, виявлення найбільш пріоритетних галузей та сфер економічної діяльності, розвиток яких дозволив би забезпечити максимальний економічний ефект;
- пошук нових, більш дієвих інструментів та засобів оздоровлення економіки регіонів;
- розробка та впровадження єдиної моделі регіональної економічної політики, яка б забезпечила синтез та синергетичний ефект від розвитку окремих регіонів та дозволила б побачити економіку країни як єдине ціле, як єдиний комплекс з його сильними та слабкими сторонами, можливостями і загрозами.

Таким чином, виявлення регіональних особливостей, які в подальшому будуть закладатися в основу регіональної регуляторної політики повинні базуватися на таких трьох напрямках: сутнісному (особливостях економічної діяльності, конкурентного середовища, існуючого та потенційного попиту, тощо); системно-функціональному (дослідження структури економіки регіону, взаємозв'язків між основними її складовими, впливу комплексу внутрішніх та зовнішніх чинників на розвиток і цілісність економіки регіону); організаційно-управлінському (розгляд основних принципів і підходів до побудови організаційно-економічного механізму регулювання регіонального розвитку).

Список використаних джерел

1. Огляд МСП в Україні 2018/2019. Фокус на європейській інтеграції. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Державна служба статистики України. URL: <https://sme.gov.ua/analytics/>
2. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за 2020 рік. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/12/Dsvsмм_20.pdf
3. Гоблик-Маркович Н. М., Ільтьо Т. І. Аналіз динаміки та актуальних проблем розвитку сфери туризму. Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука» / гол.ред. Т.Д. Щербан, заст. гол. ред. J. Piwowarski, В.В. Гоблик. – Мукачєво-Ченстохова : РВВ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2018. № Вип. 24(1). С.16-22.
4. Гоблик-Маркович, Н. М., Ільтьо Т. І. Привабливість готельної індустрії України для міжнародних інвесторів. *Реалії та перспективи розвитку індустрії гостинності в умовах інтеграційних процесів* [Електронний ресурс]: тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мукачєво, 26 березня 2019 р.). Мукачєво: МДУ, 2019. С. 11-13. URL: <http://dSPACE.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/>